

COVID-19 Pandemisinde Gazete Haberlerinde Hemşirelik Mesleği: Retrospektif Tanımlayıcı Bir Çalışma

Nursing Profession in Newspaper News in COVID-19 Pandemic: A Retrospective Descriptive Study

^{id} Arzu ASLAN BAŞLI^a, ^{id} Burçak ŞAHİN KÖZE^b, ^{id} Meryem YAVUZ van GIERBERGEN^b

^aManisa Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD, Manisa, Türkiye
^bEge Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD, İzmir, Türkiye

ÖZET Amaç: Bu araştırmanın amacı, koronavirüs hastalığı-2019 [coronavirus disease-2019 (COVID-19)] pandemisinde hemşirelik mesleğine ilişkin gazete haberlerinin retrospektif olarak incelenmesidir. **Gereç ve Yöntemler:** Araştırmanın evrenini, Türkiye’deki 35 ulusal gazete, araştırmanın örneklemini baskı sayısı en yüksek ilk 3 gazete olan Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazeteleri oluşturdu (Gazete tirajlarını belirlemede <http://gazetetirajlari.com/> Ocak 2021 tarihli verileri esas alındı). Bu gazetelerin, Mart 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında yayımlanan haberlerinde “hemşire”, “hemşirelik” anahtar kelimeleri ile tarama yapıldı. Araştırmanın örneklemini, hemşirelik ile doğrudan ilgili olan 267 haber oluşturdu. Haberler; “COVID-19 ile ilgili hemşirenin bireysel olarak yaşadığı durumlar”, “COVID-19 ile ilgili hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar”, “COVID-19 dışında hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar” ve “kişisel konular” olmak üzere toplam 4 tema altında gruplandırıldı. Nicel verilerin analizi SPSS 18 programında, frekans ve yüzdelik değerleri hesaplandı. **Bulgular:** Haberler temalar hâlinde incelendiğinde; %33’ünün “COVID-19 ile ilgili hemşirenin bireysel olarak yaşadığı durumlar”, %29,6’sının “COVID-19 dışında hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar”, %19,9’unun “COVID-19 ile ilgili hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar” ve %17,6’sının “kişisel konular” içeren haberler olduğu görüldü. **Sonuç:** Sonuç olarak, COVID-19 pandemisinde yazılı basında hemşirelere yer verildiği, yapılan hemşirelik haberlerinin çoğunun hemşirelerin COVID-19 olması/atlatması ve COVID-19 pandemisinde zorlu çalışma koşulları haberleri olduğu görüldü. Hemşirelerin olumlu bakım uygulamalarına daha az yer verildiği görüldü.

ABSTRACT Objective: This study aimed to retrospectively examine newspaper reports on nursing in the coronavirus disease-2019 (COVID-19) pandemic. **Material and Methods:** The universe of the study consisted of 35 national newspapers in Türkiye. The research sample consisted of Hürriyet, Sabah and Sözcü newspapers, which are the top 3 newspapers with the highest print numbers (The data of <http://gazetetirajlari.com/> January 2021 were taken as basis in determining the newspaper circulation). The news of these newspapers published between March 2020 and January 2021 were examined with the keywords “nurse” and “nursing”. The sample of the study consisted of 267 news articles directly related to nursing. News; they were grouped under 4 themes: “Situations experienced by a nurse individually related to COVID-19”, “occupational situations of a nurse related to COVID-19”, “occupational situations experienced by a nurse other than COVID-19” and “personal issues”. SPSS 18 program was used in the analysis of quantitative data. Frequency and percentage values were calculated. **Results:** When the news is analyzed in terms of themes, 33% of them are “the situations that the nurse has experienced individually related to COVID-19”, 29.6% “the situations where the nurse has experienced professionally other than COVID-19”, 19.9% of the cases with COVID-19 “occupational situations experienced by the relevant nurse” and 17.6% of them were “personal issues”. **Conclusion:** In this study, in the COVID-19 pandemic, it was seen that nurses were featured in the print media, and most of the nursing news was about the nurses’ being/surviving COVID-19 and the difficult working conditions in the COVID-19 pandemic. It was observed that there was less emphasis on positive care practices of nurses.

Anahtar Kelimeler: Gazeteler gündemi; hemşireler; COVID-19

Keywords: Newspapers as topic; nurses; COVID-19

Aralık 2019 yılında Çin’in Hubei eyaletine bağlı Wuhan kentinde görülen ve tüm dünya genelinde yayılan koronavirüs hastalığı-2019 [coronavirus disease-2019 (COVID-19)] virüsü küresel boyutta, pek çok kişiyi etkilemiş ve belirli risk grubundaki kişiler

başta olmak üzere birçok insanın hayatını kaybetmesine yol açmıştır.¹⁻³ Sağlık Bakanlığının 5 Ocak 2022 tarihli verilerine göre ülkemizde toplam vaka sayısının 9.720.861 kişi olduğu ve toplam vefat sayısının 83.075 kişi olduğu görülmektedir.¹ COVID-

Correspondence: Burçak ŞAHİN KÖZE
Ege Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği ABD, İzmir, Türkiye
E-mail: burcak.sahin.koze@ege.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 30 Mar 2021

Received in revised form: 07 Jan 2022

Accepted: 15 Feb 2022

Available online: 21 Feb 2022

2146-8893 / Copyright © 2022 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

19 pandemisi ile ülkelerin sağlık sistemleri de olumsuz etkilenmiştir. Kısa sürede çok sayıda hastanın COVID-19'a yakalanması, özellikle yoğun bakım gereksinimlerinin ortaya çıkması, hemşireliğin temel fonksiyonu olan "bakım" kavramının önemini ortaya çıkarmıştır. COVID-19 pandemisi en çok sağlık sektörünü etkilemiştir ve bu konuda en ön cephede savaşan meslek grubu olan hemşireler ön plana çıkmıştır.⁴

COVID-19 salgını sadece sağlık alanında değil sosyal, siyasal, ekonomi gibi birçok alanda da olumsuz etkileri olmuş ve COVID-19 salgını dünya gündemine oturmuştur. Bundan dolayı gazeteler gibi kitle iletişim araçları da bu gündemin oluşturulması ve takip edilmesi konusunda önemli bir rol üstlenmiştir.⁵ Gazete haberleri toplumu bilgilendirme, bilinçlendirme ve yönlendirme açısından önemli bir kitle iletişim aracıdır.^{6,7} İçinde bulunduğumuz dönem, kitle iletişim çağı olarak adlandırılmakta ve gazeteler önemli yazılı bilgi kaynakları olarak kabul edilmektedir.^{8,9} Kitle iletişim araçları sağlıkla ilgili özellikle COVID-19 döneminde, pandemi ile ilgili bilgileri topluma aktararak gündem oluşturmakta ve farkındalık yaratmaktadır. Böylece toplumun sağlık anlayışını geliştirmekte ve davranışların değişmesinde etkin olmaktadır.^{5,8} Tüm dünyayı etkileyen bu süreçte, ülkemizde hemşireler ile ilgili gazete haberlerinin incelenmesi hemşireler açısından neler yayımlandığı konusunda okuyuculara bilgi verecektir. Bu çalışmada, COVID-19 pandemisinde hemşirelik mesleğine ilişkin gazete haberlerinin incelenmesi amaçlanmaktadır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TÜRÜ

COVID-19 pandemisinde, hemşirelik mesleğine ilişkin gazete haberlerinin incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışma retrospektif tanımlayıcı tipte bir araştırmadır.

ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın evrenini, Türkiye'deki 35 ulusal gazete oluşturdu. Araştırmanın örneklemini tirajı en yüksek ilk 3 gazete olan Hürriyet, Sabah ve Sözcü gazeteleri oluşturdu. Gazete tirajlarını belirlemede <http://gazetetirajlari.com/> Ocak 2021 tarihli verileri esas alındı.

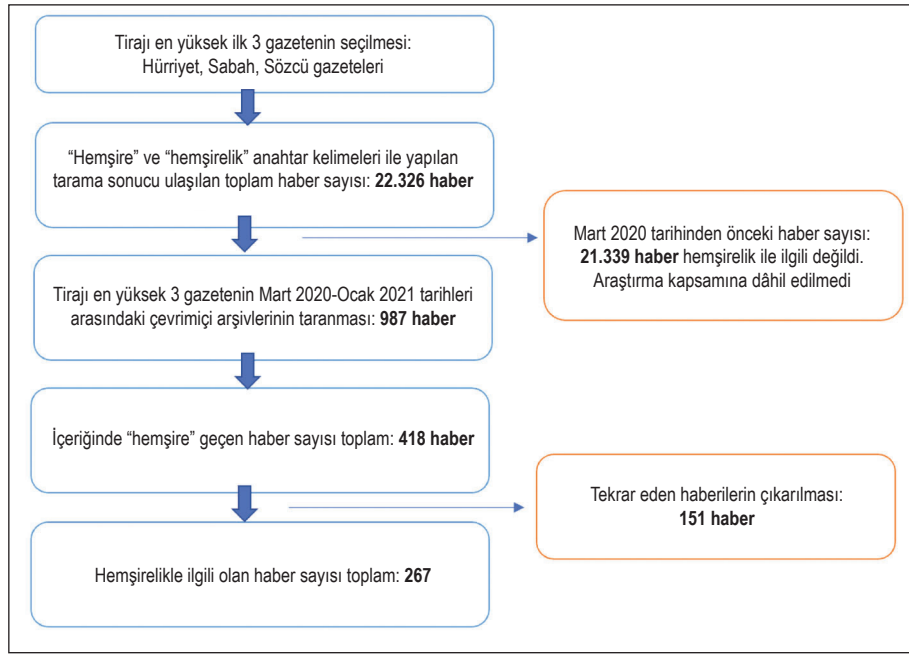
VERİLERİN TOPLANMASI

Örneklem kapsamına alınan gazetelerin çevrim içi arşivleri taranarak Mart 2020-Ocak 2021 tarihleri arasında yayımlanan haberleri incelendi. Gazetelerin çevrim içi arşivlerinden "hemşire" ve "hemşirelik" anahtar kelimeleri ile tarama yapıldı. Arama sonuçlarında, tarih aralıkları yazılmaksızın çıkan tüm sonuçlar alındı (çevrim içi arşivde tarih aralığı seçilememektedir). Tarama sonucunda, Hürriyet gazetesi için 6.578 haber, Sabah gazetesi için 9.208 haber ve Sözcü gazetesi için 6.540 haber olmak üzere toplam 22.326 habere ulaşıldı. Bu haberler arasında Mart 2020-Ocak 2021 tarihleri arasındaki hemşirelik haberlerinin sayısı her 3 gazete için toplam 987'dir. Bu haberler tek tek incelendiğinde, içeriğinde "hemşire" geçen 418 habere ulaşıldı. Yinelenen haberler dikkate alınmadı. Araştırmanın örneklemini hemşire/hemşirelik ile doğrudan ilgili olan 267 haber oluşturdu. Araştırmaya dâhil edilen haberlerin seçimi Şekil 1'de özetlenmektedir.

İncelenen haberler, istatistik analiz programında kodlandı. Veriler kodlanırken haberlerin hangi gazetede yayımlandığı, hangi haber tipinde olduğu (güncel haber/röportaj/köşe yazısı gibi), COVID-19 ile ilişkili olup olmadığı, haber içeriğinin olumlu ya da olumsuz olduğu, haber kaynağının yurt içi ya da yurt dışı kaynaklı olduğu kaydedildi. Çalışma, Helsinki Deklarasyonu Prensipleri'ne uygun olarak yapıldı.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İncelenen haberler içerik analizi yapılarak değerlendirildi. Tüm haberler belirlenen temalar altında toplanarak tematik analizi yapıldı. Haberler içeriklerine göre "COVID-19 ile ilgili hemşirenin bireysel olarak yaşadığı durumlar", "COVID-19 ile ilgili hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar", "COVID-19 dışında hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar" ve "kişisel konular" olmak üzere toplam 4 tema altında gruplandırıldı. Her bir temada yer verilen haberlerin frekans ve yüzdelik hesaplaması yapıldı. Nicel verilerin analizinde IBM SPSS Statistics 25.0 (IBM SPSS Statistics for Windows, Version 25.0. Armonk, NY: IBM Corp.) paket programından yararlanıldı.

ŞEKİL 1: Araştırmaya dâhil edilen haberlerin seçimi.

BULGULAR

Çalışma kapsamına araştırma kriterlerine uyan toplam 267 haber dâhil edildi.

Bu haberlerin; %41,9'u (n=112) Hürriyet gazetesi, %36'sı (n=96) Sabah gazetesi, %22,1'i (n=59) Sözcü gazetesine aitti. Haberlerin %96,6'sı (n=258) güncel haber, %2,2'si (n=6) köşe yazısı, %1,1'i röportaj türündeydi. İncelenen haberlerin %62,2'si (n=166) COVID-19 ile ilgili iken %37,8'i (n=101) COVID-19 ile ilişkili değildi. Çalışma kapsamına alınan haberlerin %90,3'ü (n=241) yurt içi haber olup, haberlerin %43,4'ü (n=116) olumsuz, %35,6'sı (n=95) yansız, %21'i (n=56) olumlu içerikli haberdirdi (Tablo 1).

İncelenen haberlerin çoğu (%33) COVID-19 ile ilgili hemşirenin bireysel olarak yaşadığı durumlarla ilgili iken, en az oranda (%17,5) hemşirenin kişisel konularını içeren haberlerdi (Tablo 2).

1. Hemşirelerin COVID-19 ile ilgili bireysel olarak yaşadığı durumlar

Hemşirenin COVID-19 olması/atlatması, hemşirenin COVID-19 aşısı olması ve hemşirenin COVID-19 nedeniyle vefatı bu tema altına toplandı. Bu tema altında incelenen haberlerin %42'si (n=37) hemşirenin COVID-19 olmasını içeren haberlerdi (Tablo 3).

TABLO 1: Gazete ve haber içeriklerine ilişkin özellikler.

	n	%
Gazeteler		
Hürriyet	112	41,9
Sabah	96	36,0
Sözcü	59	22,1
Haber tipi		
Güncel haber	258	96,7
Köşe yazısı	6	2,2
Röportaj	3	1,1
Haberlerin COVID-19 ile ilgili olma durumu		
COVID-19 ile ilgili haber	166	62,2
COVID-19 ile ilgili olmayan haberler	101	37,8
Haber kaynağı		
Yurt içi	241	90,3
Yurt dışı	26	9,7
Haber içeriği		
Olumsuz	116	43,4
Yansız	95	35,6
Olumlu	56	21,0
Toplam	267	100,0

"Hastalardan kaptığı koronavirüsü yenen Büşra hemşire, mücadeleye geri döndü." (Hürriyet, 8 Eylül 2020)

TABLO 2: Hemşirelik haberlerinin temalara göre dağılımı.

Haber temaları	n	%
COVID-19 ile ilgili hemşirenin bireysel olarak yaşadığı durumlar	88	33,0
COVID-19 dışında hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar	79	29,6
COVID-19 ile ilgili hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar	53	19,9
Kişisel konular	47	17,5
Toplam	267	100,0

“Koronavirüsü yenen Nurdan hemşire: Nefes almak çok büyük nimet.” (Sabah, 8 Eylül 2020)

“Koronavirüsü yenen hemşire: Maskesiz dolaşanlar keşke pandemi servisini görse.” (Hürriyet, 22 Aralık 2020)

Bu tema altında incelenen haberlerin %40,9’u (n=36) hemşirenin COVID-19 nedeniyle vefatını içeren haberlerdi.

“20 yıllık hemşire korona virüse yenik düştü.” (Sabah, 25 Aralık 2020)

“2 aydır koronavirüs tedavisi gören hemşire hayatını kaybetti.” (Sabah, 30 Aralık 2020)

“Koronaya yenilen hemşire defnedildi.” (Sabah, 1 Ocak 2021)

Bu tema altında incelenen diğer bir alt başlık ise hemşirenin COVID-19 aşısı olmasıydı (n=15, %17). Hemşirelerin COVID-19 aşısı olması ile ilgili haberlerin çoğu yurt dışı kaynaklı haberd.

“Pfizer-Biontech aşısı olan Türk hemşire konuştu.” (Hürriyet, 21 Aralık 2020)

“Güney Amerika’da ilk koronavirüs aşısı yapıldı.” (Hürriyet, 25 Aralık 2020)

“Almanya’da ilk aşı olanlardan biri Zeynep hemşire.” (Hürriyet, 29 Aralık 2020)

2. Hemşirelerin COVID-19 ile ilgili mesleki olarak yaşadığı sorunlar

Bu tema altında belirlenen başlıklar; COVID-19 dönemi zor çalışma şartları, COVID-19 dönemi hemşirenin olumlu bakım uygulamaları, COVID-19’a yönelik halkı uyarma/bilgilendirme, COVID-19 dönemi hemşirenin olumsuz bakım uygulamaları ve eğitimidir. Bu temada, en fazla haber yapılan alt başlık “COVID-19 dönemi zor çalışma şartları”dır (n=33, %62,3) (Tablo 3).

“Hemşirelerden ekipmanlarımız yetersiz çarşırısı.” (Sözcü, 4 Nisan 2020)

“24 saat maske ve gözlükle hastalara baktı, yüzünde yaralar oluştu.” (Sabah, 28 Eylül 2020)

“Covid servisi hemşiresi Akyol: Her gün ‘virüs kaptık mı?’ endişesiyle çalışıyoruz.” (Hürriyet, 2 Aralık 2020)

“Dinlenme lüksümüz yok sorumluluğumuz büyük.” (Hürriyet, 5 Aralık 2020)

COVID-19 döneminde, zor çalışma koşullarına rağmen hemşirelerin olumlu bakım uygulamaları da gazete haberlerinde yer aldı (n=7, %13,2).

“Koronavirüs hastasına, hemşirelerden doğum günü sürprizi.” (Hürriyet, 2 Ocak 2021)

“Korona virüse yakalanan yeni doğmuş bebeklere hemşirelerden anne şefkati.” (Hürriyet, 8 Ocak 2021)

TABLO 3: Hemşirelik haberlerinin temalara ve alt başlıklara göre dağılımı.

Haber temaları	n	%
1-COVID-19 ile ilgili hemşirenin bireysel olarak yaşadığı durumlar		
Hemşirenin COVID-19 olması/atlatması	37	42,1
Hemşirenin COVID-19 nedeniyle vefatı	36	40,9
Hemşirenin COVID-19 aşısı olması	15	17,0
2-COVID-19 ile ilgili hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar		
COVID-19 dönemi zor çalışma şartları	33	62,3
COVID-19 yönelik halkı uyarma/bilgilendirme	8	15,1
COVID-19 dönemi hemşirenin olumlu bakım uygulamaları	7	13,2
COVID-19 dönemi hemşirenin olumsuz bakım uygulamaları	3	5,6
Eğitim	2	3,8
3-COVID-19 dışında hemşirenin mesleki olarak yaşadığı durumlar		
Fiziksel şiddet	18	22,8
Atama	12	15,2
Hemşirenin COVID-19 dışında olumlu bakım uygulamaları	11	13,9
Ödüllendirme kutlama	10	12,7
Psikolojik şiddet	9	11,4
Hemşirenin özlük hakları	6	7,6
Sosyokültürel etkinlik	6	7,6
Kaza	4	5,1
COVID-19 dışında zor çalışma koşulları	3	3,7
4-Kişisel konular		
Ailevi konular	27	57,4
Ölüm	10	21,3
Diğer (hırsızlık, kaza, yaralanma, sağlık sorunu)	10	21,3
Toplam	267	100,0

COVID-19 döneminde mücadelede pandemiye yönelik halkı bilgilendirme ve uyarma konusunda gazete haberlerinde hemşirelere de yer verildi (n=8, %15,1).

“*Bana bir şey olmaz’ diyen gençlere uyarı.*” (Sabah, 22 Kasım 2020)

“*Sağlık çalışanları tedbir çağrısı yaptı: Artık size yalvarıyoruz.*” (Hürriyet, 9 Aralık 2020)

“*Yeni yılı yoğun bakımda karşılayan sağlık çalışanlarından uyarı.*” (Sabah, 1 Ocak 2021)

3. Hemşirelerin COVID-19 dışında mesleki olarak yaşadığı sorunlar

Bu tema altına alınan alt başlıklar; hemşirenin COVID-19 dışı olumlu bakım uygulamaları, COVID-19 dışında zor çalışma koşulları, psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, atama, ödüllendirme kutlama, hemşirenin özlük hakları, kaza, sosyokültürel etkinliklerdi. Bu bölümde, en fazla hemşireye yönelik fiziksel şiddet haberleri yer aldı (n=18, %22,8) (Tablo 3).

“*Çinli hasta, koronavirüs testi yapan hemşireye saldırdı.*” (Hürriyet, 1 Aralık 2020)

“*Emzirme odasına birlikte alınmayınca hemşireye saldırdılar!*” (Hürriyet, 26 Aralık 2020)

“*İstanbul’da hareketli dakikalar... Bıçaklı saldırgan hemşireyi rehin aldı.*” (Hürriyet, 30 Aralık 2020)

Hemşireye yönelik fiziksel şiddetin yanı sıra psikolojik şiddet haberleri de gazete haberlerinde yer aldı (n=9, %11,4).

“*Antalya’da başhekimin hemşirelere mobbingi.*” (Hürriyet, 17 Aralık 2020)

“*Büşra hemşire tehdit edildi.*” (Sözcü, 31 Ağustos 2020)

Bu tema altında en fazla yer alan alt başlıklardan biri de atamalardır. Özellikle COVID-19 döneminde, hemşire ihtiyacının artmasından dolayı atama sayıları da artmıştır. Yapılan atamalarla hemşire açığı kapatılmak istenirken bir yandan da COVID-19 döneminde hemşirelerin zor çalışma şartlarına (n=3, %3,8) rağmen olumlu bakım uygulamaları (n=11, %13,9) ve ödül/kutlama haberleri (n=10, %12,7) gazete haberlerine yansımaktadır.

“*Diyabet hemşireliği tedavide başarıyı artırıyor.*” (Hürriyet, 13 Kasım 2020)

“*Hastanın ‘Evladın olsa böyle bakmaz’ dediği yoğun bakım hemşiresi yaşadıklarını anlattı.*” (Sabah, 9 Ocak 2021)

“*Bursalı hemşire, geliştirdiği bebek standı ödül aldı.*” (Sabah, 29 Aralık 2020)

4. Kişisel konular

Bu tema altında; ailevi konular, ölüm ve diğer (hırsızlık, kaza, yaralanma, sağlık sorunu) alt başlıkları belirlendi. Bu tema altında toplanan haberler, hemşirenin mesleki rollerinin dışında yaşadığı kişisel durumları konu almıştır. En fazla oranda hemşirenin boşanma, velayet, aile üyesi vefatı gibi ailevi konuları (n=27, %57,4) yer almaktadır (Tablo 3).

TARTIŞMA

Yazılı basın özellikle de gazeteler, toplumun bir dönemle ilgili olgularını ve tarihsel süreç gelişimini takip eden yazılı birer kaynaktır. Toplumların gazete haberleri incelenerek; onlarla ilgili yaşam tarzları, değerleri, sosyoekonomik düzeyleri hakkında bilgi sahibi olunabilir. Bu yüzden, gazeteler toplumun sağlıkla ilgili düşüncelerini, sağlık ile ilgili değerlerini yönlendirme açısından ve topluma iletilmesi gereken düşüncelerin yerleşmesinde çok önemlidir.⁷ Bu çalışmada, baskı sayısı en yüksek ilk 3 gazetenin hemşire ve hemşirelik haberleri (Mart 2020-Ocak 2021) temalar hâlinde incelendiğinde; hemşirenin COVID-19 ile ilgili ve mesleki olarak yaşadıkları, hemşirenin COVID-19 dışında mesleki ve kişisel olarak yaşadıkları durumları içeren haberler olduğu görülmüştür.

Hemşirelerin COVID-19 ile ilgili bireysel olarak yaşadığı durumlar: Hemşirenin COVID-19 olması/atlatması, hemşirenin COVID-19 aşısı olması ve hemşirenin COVID-19 nedeniyle vefatı bu tema altına toplanmıştır. Bu tema altında incelenen haberlerin %42’si (n=37) hemşirenin COVID-19 olmasını içeren haberlerdir.

Dünya genelinde salgının başından beri toplam ne kadar sağlık çalışanının COVID-19’a yakalandığı ve hayatını kaybettiği tam olarak bilinmemekle birlikte bazı ülkeler buna ilişkin verilerini paylaşmışlardır.

Yayımlanan veriler; sağlık çalışanlarında COVID-19'un görülme oranının normal topluma göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.¹⁰ Türk Toraks Derneği tarafından pandeminin ilk 3 ayında yapılan çalışmada; sağlık çalışanlarında COVID-19 hastalığının görülme oranının %13,9 olduğu ve sağlık çalışanlarının toplumdan 46 kat daha fazla oranda COVID-19 hastalığına yakalandığı belirtildi.¹¹ Türk Tabipler Birliği 6. ay raporunda Sağlık Bakanlığının verileri paylaşılmış olup, 29 Nisan ve 2 Eylül 2020 tarihlerinde sağlık çalışanlarında, COVID-19 görülme oranının topluma göre sırasıyla 4,95 ve 8,48 kat fazla olduğu belirtilmiştir.^{10,12}

Bu tema altında incelenen haberlerin %40,9'u (n=36) hemşirenin COVID-19 nedeniyle vefatını içeren haberlerdi. Uluslararası Af Örgütü tarafından Eylül 2020 tarihinde yayımlanan raporda, COVID-19'a yakalandıktan sonra dünya çapında en az 7.000 sağlık çalışanının öldüğünü belirtti. Bu raporda (3 Eylül 2020 tarihli veridir), en fazla sağlık çalışanı ölümü olan ülkeler Meksika (1.320 kişi) ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (1.077 kişi) olarak kaydedildi. Türkiye bu listede 41 sağlık çalışanı ölümü ile 16. sırada yer aldı.¹³ Uluslararası Hemşireler Birliği [International Council of Nurses (ICN)], 28 Ekim 2020 tarihli haberinde 44 ülkede 1.500 hemşirenin COVID-19'dan öldüğü ve dünya çapında COVID-19'dan dolayı sağlık çalışanı ölümlerinin 20.000'den fazla olabileceğinin tahmin edildiği belirtildi. Ayrıca bu haberde, dünyanın 195 ülkesinden yalnızca 44'ünde hemşirelerin yer aldığı rakamların açıklandığı ve bu sayıların eksik belirtildiği, gerçeği yansıtmadığı vurgulandı.¹⁴ Beyazadam ve Alimoğlu tarafından yapılan araştırmada da dünya çapında COVID-19'a yakalanan sağlık personeli sayıları incelenmiştir. Uluslararası kaynakları birleştirerek toplam 52 ülkeden elde ettikleri verilere göre 27 Nisan 2020 tarihine kadar 708 sağlık çalışanının COVID-19 nedeniyle hayatını kaybettiği, hayatını kaybedenlerin 365'inin (%51,5) doktor, 126'sının (%17,9) hemşire olduğu belirtilmiştir.¹⁵

Bu tema altında incelenen diğer bir alt başlık ise hemşirenin COVID-19 aşısı olmasıydı (n=15, %17).¹⁶ Hemşirelerin, COVID-19 aşısı olması ile ilgili haberlerin çoğu yurt dışı kaynaklı haberdir.

Koronavirüs Bilim Kurulunun tavsiyeleri doğrultusunda, Sağlık Bakanlığınca belirlenen "COVID-19 Aşısı Ulusal Uygulama Stratejisi"ne göre 14 Ocak 2021 tarihinde ülke genelinde aşı uygulamaları sağlık çalışanları ile başladı. 6 Ocak 2022 tarihinde aşı uygulanan toplam kişi sayısı 134.863.259, 1. doz uygulanan kişi sayısı 57.036.087, 2. doz uygulanan kişi sayısı 51.798.496'dır.¹⁶ Bu aşılama oranlarının ne kadarını sağlık çalışanlarının oluşturduğuna dair ulusal kapsamlı bir veriye ulaşılamamıştır. Hastalık Kontrol ve Önleme Merkezlerinin 30 Temmuz 2021 tarihli Morbidite ve Mortalite Haftalık Raporu verilerine göre sağlık çalışanlarının COVID-19 açısından yüksek risk altında olduğu, ABD'deki COVID-19 ile ilişkili ölümlerin neredeyse 1/3'ünü (yaklaşık 182.000) sağlık çalışanlarının oluşturduğu belirtilmiştir. Uzun dönem sağlık bakım kuruluşlarında çalışan 40.212 sağlık personelinin 22.825'inin (%56,8) COVID-19 aşısını tamamladığı bildirilmiştir. Bu raporda, aşılama oranları en yüksek grubunu doktorlar (%75,1) oluştururken, en düşük aşılama oranını hemşireler (%56,7) ve yardımcı personeller (%45,6) oluşturmuştur.¹⁷ Aşılama oranlarındaki bu düşük veriler, sağlık çalışanlarının eğitimi ve aşı politikasının teşvik edilmesine yönelik girişimlerin artırılmasının önemini altını çizmiştir.¹⁷

Hemşirelerin COVID-19 ile ilgili mesleki olarak yaşadığı sorunlar: Bu tema altında belirlenen başlıklar; COVID-19 dönemi zor çalışma şartları, COVID-19 dönemi hemşirenin olumlu bakım uygulamaları, COVID-19'a yönelik halkı uyarma/bilgilendirme, COVID-19 dönemi hemşirenin olumsuz bakım uygulamaları ve eğitimidir. Bu temada en fazla haber yapılan alt başlık "COVID-19 dönemi zor çalışma şartları"dır (n=33, %62,3). COVID-19 salgını nedeniyle hemşirelik bakımının dikkat, çaba ve özen gerektiren doğasına yeni çalışma biçimleri eklenmiş ve bu ortamda hemşire olarak çalışmak son derece stres verici bir noktaya gelmiştir. Hemşireler sadece işlerinin sayısı ve yoğunluğunda bir artış yaşamayan yanı sıra yeni protokollere uyum sağlamaya çalışmaktadırlar. Öte yandan, artan hasta sayıları nedeniyle COVID-19 için bakım sunulan kliniklerde, acil servislerde ve yoğun bakım ünitelerinde daha fazla hemşireye ihtiyaç duyulması, bu süreçte sağlık personelinin enfekte olması nedeniyle çalışmaya ara ver-

mesinin gerekmesi tüm sağlık çalışanlarının, özellikle hemşirelerin iş yükünün artmasına ve daha uzun süreler çalışılmasına neden olmaktadır.¹⁸⁻²⁰

Hemşirelerin COVID-19 dışında mesleki olarak yaşadığı sorunlar: Bu tema altında alınan alt başlıklar hemşirenin COVID-19 dışı olumlu bakım uygulamaları, COVID-19 dışında zor çalışma koşulları, psikolojik şiddet, fiziksel şiddet, atama, ödüllendirme kutlama, hemşirenin özlük hakları, kaza, sosyokültürel etkinliklerdi. Bu bölümde en fazla hemşireye yönelik fiziksel şiddet haberleri yer almıştır (n=18, %22,8). Hemşireye yönelik fiziksel şiddetin yanı sıra psikolojik şiddet haberleri de gazete haberlerinde yer almıştır (n=9, %11,4). Ülkemizde sağlıkta şiddet haberleri sıklıkla gündem olmaktadır. Günümüzde iş yerlerinde şiddet olaylarının yaşanması tüm meslekleri etkileyen önemli bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü, Uluslararası Çalışma Örgütü ve ICN'de hemşirelik mesleğini iş yeri şiddeti açısından "çok yüksek riskli" olarak değerlendirmiştir.^{21,22} Sağlık kurumlarında en fazla karşılaşılan şiddet türünün, sözel şiddet olduğu bildirilmiştir.^{23,24} Ülkemizde hemşirelerin şiddet maruziyetini inceleyen çalışmalarda; hemşirelerin %65,6'sının şiddete maruz kaldığını %68-77'sinin sözel şiddete, %11-12,5'inin fiziksel şiddete maruz kaldığı belirtilmektedir.^{23,24} Bu durum, yazılı basında da geniş yer bulmuştur. Eyikara ve ark. tarafından yapılan ve hemşireliğe ilişkin gazetelere yansıyan haberlerin geriye dönük olarak 15 yılın incelendiği çalışmada da "şiddete uğrama" ile ilgili haberler fazla sayıda yer almıştır (n=67, %2,89). Sağlık çalışanlarına şiddet, hiç olmaması istenen ve medyada hoş karşılanmayan haberlerdir.²¹

Bu tema altında en fazla yer alan alt başlıklardan biri de atamalardır. Özellikle COVID-19 döneminde, hemşire ihtiyacının artmasından dolayı atama sayıları da artmıştır. Hemşire sayısındaki yetersizlik COVID-19 döneminden önce de mevcut olan bir konu iken, bu dönemde daha da önem kazanmıştır. Eyikara ve ark. tarafından yapılan ve gazete taramalarını içeren çalışmada da "hemşire atamaları" incelenen haberler arasında sayıca en fazla yer alan konu olarak belirlenmiştir.²¹

Yapılan atamalarla hemşire açığı kapatılmak istenirken, bir yandan da COVID-19 döneminde hem-

şirelerin zor çalışma şartlarına (n=3, %3,8) rağmen olumlu bakım uygulamaları (n=11, %13,9) ve ödül/kutlama haberleri (n=10, %12,7) gazete haberlerine yansımıştır.

Hemşirelerin bakım verici, eğitim verici gibi profesyonel rollerinin yer aldığı haber sayısının; zor çalışma şartları, şiddet, hemşirenin kişisel konuları gibi haberlerin gerisinde kaldığı görülmektedir. Hemşirelik mesleğinin profesyonel yönünün gösterilmesi ve hemşirelik mesleğinin olumlu imajı açısından bu tarz haberlerin artması gerektiği düşünülmektedir.

Kişisel konular: Bu tema altında; ailevi konular, ölüm ve diğer (hırsızlık, kaza, yaralanma, sağlık sorunu) alt başlıkları belirlenmiştir. Bu tema altında toplanan haberler, hemşirelerin mesleki rollerinin dışında yaşadığı kişisel durumları konu almıştır. En fazla oranda hemşirenin boşanma, velayet, aile üyesi vefatı gibi ailevi konuları (n=27, %57,4) yer almıştır. Bu tema ile ilgili literatürde bir çalışmaya rastlanmamıştır fakat haberlerin pandemi nedeniyle hemşirelerin karşılaştıkları ailevi sorunlar, dolayısıyla boşanmaların artması, COVID-19 bulaştırma korkusu nedeniyle velayetin anneden alınmak istenmesi, COVID-19 nedeniyle yakınlarını kaybetme korkusu ile ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

SONUÇ

Yazılı basın toplumda kayda değer bir söz söyleme gücüne sahiptir. Bu bağlamda, gazetelerin sağlıkla ilgili kavramları topluma aktarırken haber içeriklerinin gerçeği yansıtması gerekmektedir. Hemşireler ve hemşirelik ile ilgili doğrudan ya da dolaylı haberler gazetelere çok sık yansımaktadır. Bu çalışmada incelenen haberlerde, hemşireler daha çok COVID-19 geçirmesi/atlatması, COVID-19 dönemi zor çalışma şartları ile gündeme gelmiştir. COVID-19 döneminde, hem bireysel hem mesleki anlamda pek çok sorun yaşanmasına rağmen hemşireler rol ve sorumluluklarını pandemi şartlarında da yerine getirmeye devam etmektedir. Özellikle hemşirelerin, profesyonel rollerinin görünürlüğünün artması, toplumdaki hemşirelik imajını olumlu yönde etkilemektedir. COVID-19 pandemisinde, büyük özveri ile çalışan hemşirelerin yaptıkları işi görünür kılmak, toplumun sağlık anlayışı ve mesleğimize bakışını değiştirecek

haber içeriklerinin oluşturulması ancak meslek profesyonelleri ile yazılı basın iş birliği içinde çalışmaları ile mümkün olabilecektir. COVID-19 pandemisi döneminde, ön saflarda mücadele veren hemşirelerin verdikleri emeklerin ve hemşirelik bakımının gazetelerde de daha fazla yer alması beklenmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Meryem Yavuz van Giersbergen; **Tasarım:** Arzu Aslan Başlı, Burçak Şahin Köze; **Denetleme/Danışmanlık:** Meryem Yavuz van Giersbergen; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Arzu Aslan Başlı, Burçak Şahin Köze; **Analiz ve/veya Yorum:** Meryem Yavuz van Giersbergen, Arzu Aslan Başlı, Burçak Şahin Köze; **Kaynak Taraması:** Arzu Aslan Başlı, Burçak Şahin Köze; **Makalenin Yazımı:** Arzu Aslan Başlı, Burçak Şahin Köze; **Eleştirel İnceleme:** Meryem Yavuz van Giersbergen.

KAYNAKLAR

1. T.C. Sağlık Bakanlığı [İnternet]. Copyright © 2022 T.C. Sağlık Bakanlığı [Erişim tarihi: 05 Ocak 2022]. T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Bilgilendirme Platformu. Erişim linki: [\[Link\]](#)
2. T.C. Sağlık Bakanlığı. T.C. Sağlık Bakanlığı Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü. COVID-19 (SaRS-CoV2 Enfeksiyonu) Rehberi (Bilim Kurulu Çalışması). 2020. Erişim linki: [\[Link\]](#)
3. World Health Organization. Who Report: Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report-74. 2020. Available from: [\[Link\]](#)
4. Çevirme A, Kurt A. COVID-19 pandemisi ve hemşirelik mesleğine yansımaları [COVID-19 pandemia and its reflections to nursing profession]. *Avrasya Sos. ve Ekon. Araştırmaları Derg.* 2020;7(5):46-52. [\[Link\]](#)
5. Vatandaş S. COVID-19 pandemisi ve 'gündem belirleme' işlevi açısından gazete manşetler [COVID-19 pandemia and newspaper cuffs from the 'agenda determination' function]. *Sos. Bilim. Metinleri.* 2020;(1):61-78. [\[Link\]](#)
6. Ertem G, Oksel E, Akbıyık A. Hatalı tıbbi uygulamalar (malpraktis) ile ilgili retrospektif bir inceleme [A retrospective review about the malpractice applications in medicine]. *Dirim Tıp Gazetesi.* 2009;84(1):1-10. [\[Link\]](#)
7. Ertem G, Candan Dönmez Y, Oksel E. Günlük gazetelerde hemşirelik haberlerin incelenmesi [Investigation of nursing news in daily Turkish newspapers]. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Derg.* 2009;2(2):70-5. [\[Link\]](#)
8. Muslu M, Özçelik Ersü D, Erdoğan BN, Yanık M. Tirajı yüksek beş ulusal gazetede yer alan sağlık ve beslenme haberlerinin değerlendirilmesi [Investigation of the health and nutritional news of the five national newspapers with high circulation]. *Sağlık Bilim. Derg.* 2020;29(3):154-60. [\[Crossref\]](#)
9. Çapar H, Çakmak C. Halk sağlığı bilgi kaynağı olarak gazeteler: sağlıkla ilgili haberlerin analizi [Newspapers as a source of public health information: analysis of health-related news]. *Sağlık Akad. Derg.* 2019;6(1):18-26. [\[Link\]](#)
10. Demir C. Meslek hastalığı olarak sağlık çalışanlarında COVID-19. *TBB 6. Ay Raporu.* 2020;311-9. [\[Link\]](#)
11. Türk Toraks Derneği [İnternet]. Türk Toraks Derneği © 2021 [Erişim tarihi: 04 Eylül 2020]. Sağlık Çalışanları Aileleriyle Birlikte COVID-19 Hastalığına Yakalanıyor. 2020. Erişim linki: [\[Link\]](#)
12. Türk Tabipler Birliği [İnternet]. © 2022 TTB - TÜRK TABİPLERİ BİRLİĞİ [Erişim tarihi: 20 Eylül 2020]. COVID-19 Pandemisi 6. Ay Değerlendirme Raporu. 2020. Erişim linki: [\[Link\]](#)
13. Amnesty International [İnternet]. © 2022 Amnesty International [Cited: 03 Eylül 2020]. Global: Amnesty analysis reveals over 7,000 health workers have died from COVID-19. 2020. Available from: [\[Link\]](#)
14. International Council of Nurses [İnternet]. © 2022 International Council of Nurses Copying [Cited: 28 Ekim 2020]. ICN confirms 1,500 nurses have died from COVID-19. International Council of Nurses. 2020. Erişim linki: [\[Link\]](#)
15. Beyazadam D, Alimoğlu O. Healthcare workers are losing their lives in the battle of Covid-19 all over the globe. *Anadolu Klin. Tıp Bilim. Derg.* 2020;25(Special Issue on Covid 19):183-4. [\[Link\]](#)
16. Lee JT, Althomsons SP, Wu H, Budnitz DS, Kalayil EJ, Lindley MC, et al. Disparities in COVID-19 vaccination coverage among health care personnel working in long-term care facilities, by job category, National Healthcare Safety Network-United States, March 2021. *US Department of Health and Human Services/Centers for Disease Control and Prevention.* 2021;70(30):1036-9. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
17. T.C. Sağlık Bakanlığı [İnternet]. Copyright © 2022 T.C. Sağlık Bakanlığı [Erişim tarihi: 30 Temmuz 2021]. T.C. Sağlık Bakanlığı COVID-19 Aşısı Bilgilendirme Platformu. 2021. Erişim linki: [\[Link\]](#)
18. Hiçdurmaz D, Özçetin YS. COVID-19 pandemisinde ön safta çalışan hemşirelerin ruhsal sağlığının korunması ve ruhsal travmanın önlenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Derg.* 2020;7(Özel Sayı):1-7. [\[Crossref\]](#)
19. Yörük Bal E, Çelik H. COVID-19 salgını ile mücadelede hemşirenin rolü [COVID-19 the role of nursing in the struggle against outbreaks]. *Türkiye Klin. Hemşirelik Bilim. Derg.* 2020;12(2):300-4. [\[Crossref\]](#)
20. Karasu F, Öztürk Çopur E. Koronavirüs (COVID-19) vakaları artarken salgının ön safındaki bir yoğun bakım hemşiresi: "Cephede Duran Kahramanlar" [An intensive care nurse in the forefront of the epidemic while increasing cases of Covid19: "Heroes in Front-Line"]. *Yoğun Bakım Hemşireliği Derg.* 2020;24(1):11-4. [\[Link\]](#)

21. Eyikara E, Eyübođlu G, Göçmen Baykara Z. Hemşirelik mesleğinin gazetelere yansması: on beş yıllık değişim [Reflection of nursing vocation in the newspapers: change in the last fifteen years]. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilim. Derg. 2019;22(1):41-8. [\[Link\]](#)
22. WHO; ILO; ICN. Framework Guidelines for Addressing Workplace Violence in the Health Sector. International Labour Office, International Council of Nurses, World Health Organization, Public Services International. 2002. Available from: [\[Link\]](#)
23. Kahrıman İ. Hemşirelerin sözel ve fiziksel şiddete maruz kalma durumlarının belirlenmesi [Determination of the situation of exposed to verbal and physical violence of nurses]. Psikiyat. Hemşireliği Derg. 2014;5(2):77-83. [\[Crossref\]](#)
24. Bahar A, Şahin S, Akkaya Z, Alkayış M. Acil serviste çalışan hemşirelerin şiddete maruz kalma durumu ve iş doyumuna etkili olan faktörlerin incelenmesi [Investigation of effects of exposure to violence and affecting factors on job satisfaction of emergency nurses]. Psikiyat. Hemşireliği Derg. 2015;6(2):57-64. [\[Link\]](#)